

IX-XLOKK TAL-ASJA

L-UE qiegħda ssawwar rabtiet aktar b'saħħithom mal-pajjiżi tax-Xlokk tal-Asja u qiegħda tippromwovi l-integrazzjoni reġjonali mal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja (ASEAN). L-UE hija attur ekonomiku qawwi fix-Xlokk tal-Asja, u donatur ta' għajnuna għall-iżvilupp importanti, u taħdem biex trawwem il-bini tal-istituzzjonijiet, id-demokrazija, il-governanza tajba u d-drittijiet tal-bniedem.

Din l-iskeda informattiva tiddekrivi r-reġjun tax-Xlokk tal-Asja. Ara wkoll l-iskedi informattivi dwar l-Asja t'Isfel ([5.6.7](#)) u l-Asja tal-Lvant ([5.6.8](#)).

BAŽI ĠURIDIKA

- It-Titolu V (azzjoni esterna tal-UE) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea (TUE);
- L-Artikoli 206 – 207 (kummerċ) u 216 – 219 (ftehimiet internazzjonali) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE);
- Il-Ftehimiet ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) (relazzjonijiet bilaterali).

IX-XLOKK TAL-ASJA

A. L-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja (ASEAN)

L-ewwel summit tal-ASEAN, li sar f'Bali fi Frar tal-1976, ġab flimkien l-Indoneżja, il-Malasja, il-Filippini, Singapore u t-Tajlandja, kif ukoll il-Brunei Darussalam, il-Vjetnam, il-Laos, il-Kambodja u l-Myanmar. L-ASEAN issegwi politika rigoruża ta' noninterferenza fl-affarijiet domestiċi tal-membri tagħha. Il-35 Summit tal-ASEAN sar f'Bangkok, it-Tajlandja f'Novembru 2019. Id-diskussjonijiet iffokaw fuq il-kummerċ, il-konnettività u l-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar. Intlaħaq qbil dwar il-Ftehim ta' Kummerċ Fieles, is-Sħubija Ekonomika Komprensiva Reġjonali (RCEP), iżda wara l-Indja ddeċidiet li toħroġ mill-ftehim minħabba tħassib dwar l-ekonomija domestika tagħha. Il-Ftehim RCEP UE-ASEAN, li ser jiġi ffirmat fl-2020, ser ikun l-akbar FTA fid-dinja.

L-UE għandha interess strateġiku fl-iżvilupp tal-integrazzjoni reġjonali tal-Asja, u taħdem favur ftehimiet ta' sħubija u kooperazzjoni (FSK) ma' pajjiżi membri individwali tal-ASEAN. L-UE hija t-tieni l-akbar sieħeb tal-ASEAN, b'sehem ta' 13 % tal-kummerċ totali tal-ASEAN mad-dinja. L-ASEAN hija t-tielet l-akbar sieħeb tal-UE barra mill-Ewropa (wara l-Istati Uniti u ċ-Ċina). Il-kummerċ reċiproku UE-ASEAN kien ta' EUR 237 biljun fl-2018, u l-UE baqgħet l-akbar sors estern ta' flussi ta' investiment dirett barrani (IDB) fl-ASEAN fl-2017, meta dawn ammontaw għal EUR 27 biljun.

B. Il-Laqqgħa Asja – Ewropa (ASEM) u l-Laqqgħa ta' Sħubija Parlamentari Asja – Ewropa (ASEP)

It-12-il Laqqgħa Asja-Ewropa (ASEM) saret fi Brussell f'Ottubru 2018, u kienet immirata għat-tisfih tal-kooperazzjoni ekonomika, id-djalogu politiku u l-promozzjoni tar-rabtiet bejn il-persuni bejn l-UE u l-Asja.

Sadanittant, l-10 Laqqgħa ta' Sħubija Parlamentari Asja-Ewropa (ASEP) saret fi Brussell f'Settembru 2018, u f'din l-okkażjoni s-sħab enfasizzaw il-ħtieġa ta' azzjoni effettiva u rapida dwar it-tibdil fil-klima, il-kooperazzjoni fil-qasam tas-sigurtà, ir-relazzjonijiet kummerċjali u d-drittijiet tal-bniedem. L-irtirar tal-Istati Uniti mill-Ftehim ta' Pariġi jenfasizza l-importanza tar-relazzjonijiet bejn l-Asja u l-Ewropa u l-multilateralizmu għal ordni globali bbażat fuq ir-regoli, u dan jirrikjedi aktar trasparenza tal-metodi ta' ħidma.

C. L-Indoneżja

L-Indoneżja, li hija membru tal-G20, it-tielet l-akbar demokrazija fid-dinja u l-akbar pajjiż b'maġġoranza Musulmana, qiegħda ssir sieħeb dejjem aktar importanti għall-UE.

L-elezzjonijiet presidenzjali u parlamentari saru simultanjament għall-ewwel darba fis-17 ta' April 2019. Il-President Joko Widodo ġie rielett u uffiċjalment beda t-tieni u l-aħħar mandat tiegħu f'Ottubru 2019.

L-ekonomija Indoneżjana tgawdi l-appoġġ ta' settur privat b'saħħtu. Il-PDG tal-Indoneżja mistenni jikber b'madwar 5 % fis-sena fil-perjodu sħiħ mill-2018 sal-2022. Ir-relazzjonijiet UE-Indoneżja huma bbażati fuq il-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni tal-2014. Fis-sitt ċiklu ta' negozjati dwar Ftehim ta' Kummerċ Ħieles komprensiv UE-Indoneżja, f'Ottubru 2018, ġiet koperta varjetà kbira ta' oqsma, partikolarment il-kummerċ fil-merkanzija, is-servizzi, l-investiment u r-regoli tal-orijini.

L-UE hija r-raba' l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Indoneżja, u fl-2018 il-kummerċ totali ammonta għal aktar minn EUR 27 biljun. Fl-2017, l-investimenti tal-UE fl-Indoneżja ammontaw għal EUR 33.1 biljun.

It-tmien Djalogu dwar id-Drittijiet tal-Bniedem bejn l-UE u l-Indoneżja sar fit-8 ta' Novembru 2019 fi Brussell. L-UE saħqet fuq l-importanza li tiġi abolita l-piena tal-mewt u esprimiet tħassib dwar il-kodiċi penali l-ġdid tal-Indoneżja, li jeħtieġu jkun konformi mal-istandards internazzjonali tad-drittijiet tal-bniedem.

Ir-raba' Djalogu dwar is-Sigurtà UE-Indoneżja u r-raba' Djalogu Politiku saru fit-12 ta' Novembru 2019 fi Brussell. L-Indoneżja qiegħda tiffaċċja theddid terroristiku, u l-Ministru Indoneżjan għall-Affarijiet Politici, Legali u tas-Sigurtà sofra daqqiet ta' sikkina fl-10 ta' Ottubru 2019 minn militanti ta' Jamaah Angalus Daulah (JAD), grupp militanti allinjat mal-Istat Iżlamiku li fil-passat wettaq attackki suwiċida bil-bombi.

D. Il-Myanmar

L-UE ilha sieħeb attiv fit-tranzizzjoni demokratika tal-Myanmar u fuq quddiem nett fl-involvement mill-ġdid tal-komunità internazzjonali mal-pajjiż minn meta beda jstabbilixxi mill-ġdid id-demokrazija u jiftaħ għall-bqija tad-dinja. Ma hemm l-ebda ftehim qafas formali fis-seħħ u dan huwa dovut għal għexieren ta' snin ta' sanzjonijiet u iżolament internazzjonali. Il-Kunsill approva strategija għar-relazzjonijiet mal-Myanmar fl-2016.

Mill-elezzjonijiet tal-2015 'l hawn, li ġew osservati mill-UE bil-partecipazzjoni tal-Parlament Ewropew, inkiseb progress fir-riformi demokratiċi. Aung San Suu Kyi ħadet il-karigi ta' konsulent tal-istat, ministru għall-affarijiet barranin u ministru għall-Uffiċċju tal-Presidenza, u b'hekk akkwistat setgħat eżekuttivi reali. Il-Kostituzzjoni tal-Myanmar, li nkitbet mill-gvern militari fl-2008, tillimita l-azzjonijiet tal-gvern il-ġdid. Il-Myanmar għadu involut fi gverra ċivili li bdiet fl-1948. F'Ottubru tal-2015 ġie miftiehem waqfien mill-ġlied, iżda hemm għadd ta' gruppi etniċi ribelli li għadhom ma ffirmawhx.

L-UE hija sieħeb ekonomiku b'saħħtu u donatur tal-għajjnuna għall-iżvilupp importanti, tippromwovi d-demokrazija u l-bini tal-istituzzjonijiet, u għall-perjodu 2014-2020 allokat EUR 688 miljun. Fl-2018, il-kummerċ totali fil-merkanzija bejn l-UE u l-Myanmar ammonta għal EUR 2.9 biljun.

Jeżistu kwistjonijiet serji tad-drittijiet tal-bniedem, u l-ewwel fosthom hija l-persekuzzjoni tal-persuni Rohingya f'Rakhine. Sa minn Awwissu tal-2017, aktar minn 700 000 rifuġjat Rohingya ħarbu lejn il-Bangladesh mill-persekuzzjoni fil-Myanmar. Il-Myanmar qiegħed ikollu jaffaċċja wkoll zieda fin-nazzjonalizmu Buddist u eskalazzjoni fit-tensjonijiet interkomunali.

F'Awwissu 2019, eluf ta' rifuġjati rrifjutaw tentattivi ta' ripatrijazzjoni mill-Bangladesh, mill-Myanmar u min-NU minħabba tħassib dwar is-sigurtà. Fil-11 ta' Novembru 2019, il-Gambja pprezentat każ quddiem il-Qorti Internazzjonali tal-Ġustizzja (QIĠ) kontra l-Myanmar, abbażi tal-Konvenzjoni tan-NU dwar il-Ġenoċidju. Barra minn hekk, il-prosekutur tal-Qorti Kriminali Internazzjonali appella għal investigazzjoni dwar reati kontra r-Rohingya.

E. Il-Filippini

F'Mejju 2016, Rodrigo Duterte rebaħ l-elezzjoni presidenzjali b'39% tal-voti. Huwa adotta miżuri kontroversjali kontra t-traffikar tad-drogi b'ordnijiet ta' "spara biex toqtol" li wasslu għal ksur sfaċċat tad-drittijiet tal-bniedem. Il-president Duterte biddel il-politika barranija tal-Filippini, billi bena alleanza ġdida mar-Russja u ċ-Ċina, minkejja l-kontroversja dwar il-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar. Fit-23 ta' Mejju 2017, huwa ddikjara l-liġi marzjali f'Mindanao sa tmiem l-2019, prinċipalment minħabba l-preżenza tal-hekk imsejġha militanti tal-Istat Iżlamiku (IS) f'Marawi, belt b'maġġoranza Musulmana, u fi bliet oħrajn. L-IS assumma responsabbiltà għall-attakki li saru f'Settembru 2019 fin-Nofsinhar tal-Filippini.

Il-Parlament Ewropew sar dejjem aktar preokkupat dwar il-ksur tad-drittijiet tal-bniedem. Waqt il-108 Sessjoni tal-Konferenza tal-ILO f'Ġinevra fl-10 ta' Ġunju 2019, l-UE fakkret lill-Filippini dwar l-impenn tagħha li tirratifika u timplimenta konvenzjonijiet internazzjonali dwar id-drittijiet tal-bniedem u tax-xogħol, hekk kif iddikjarat fil-Ftehim SĠP+.

L-UE u l-Filippini ffirmaw Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) fl-2011, li daħal fis-seħħ f'Marzu 2018. L-UE hija donatur sinifikanti għall-Filippini, u qiegħda ttipprovdi EUR 325 miljun għall-perjodu 2014-2020. L-oqsma ta' prijorià huma l-istat tad-dritt u t-tkabbir inkluziv. Il-kummerċ bilaterali UE-Filippini f'merkanzija fl-2018 ammonta għal EUR 15.6 biljun u l-UE tikklassifika bħala r-raba' l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Filippini. Ir-Repubblika tal-Filippini għadha qiegħda tibbenefika mill-iskema ta' preferenzi

kummerċjali SĠP+ tal-UE. Ir-riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tad-19 ta' April 2018 dwar il-Filippini^[1] tfakkar l-obbligi tal-pajjiż skont id-dritt internazzjonali, l-iskema SĠP+ u l-FSK, filwaqt li tirrikonoxxi l-progress miksub fl-implimentazzjoni tal-konvenzjonijiet SĠP+.

F. Il-Vjetnam

Ir-relazzjonijiet UE-Vjetnam jinsabu fi stadju deċiżiv, b'segwitu għad-dhul fis-seħħ tal-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni fl-2016. Ġie allokat total ta' EUR 400 miljun għall-perjodu 2014-2020, b'enfasi fuq il-governanza tajba, l-enerġija u t-tibdil fil-klima.

Fis-17 ta' Ottubru 2018, il-Kummissjoni Ewropea pprezentat il-ftehimiet kummerċjali u ta' investiment tal-UE li mistennija jidhlu fis-seħħ fl-2020.

Il-Vjetnam għadu stat komunista b'partit wieħed mingħajr ebda libertà politika, minkejja li huwa wieħed mill-aktar eżempji ta' suċċess ta' pajjiż li ttrasforma ruħu minn sistema ekonomika komunista falluta għal ekonomija miftuħa u orjentata lejn is-suq. Il-Vjetnam huwa wieħed mill-pajjiżi li l-aktar qiegħed jiżviluppa malajr fl-ASEAN, u rreġistra medja ta' rata ta' tkabbir tal-PDG ta' 6.88% bejn l-2010 u l-2018. Fl-2018, il-kummerċ UE-Vjetnam fil-merkanzija laħaq madwar EUR 50 biljun. Fl-2017, l-istokks ta' IDB tal-UE fil-Vjetnam laħqu EUR 8.5 biljun.

L-UE u l-Vjetnam kellhom it-tmien sensiela tad-Djalogu dwar id-Drittijiet tal-Bniedem tagħhom fi Brussell fl-4 ta' Marzu 2019. Ġew diskussi oqsma bħal-libertà tal-espressjoni, il-piena tal-mewt u ċ-ċibersigurtà.

Fit-30 ta' Ġunju 2019 l-UE u l-Vjetnam iffirmaw Ftehim ta' Kummerċ Hieles (FTA) u Ftehim ta' Investiment u Protezzjoni (IPA). Fis-17 ta' Ottubru 2019, l-UE u l-Vjetnam iffirmaw Ftehim Qafas ta' Partecipazzjoni biex tiġi stabbilita bażi legali għall-partecipazzjoni tal-Vjetnam f'operazzjonijiet tal-UE ta' maniġġar ta' krizijiet.

G. It-Tajlandja

Is-sħubija UE-Tajlandja hija bbażata fuq il-ftehim qafas tal-1980. Il-partijiet lestew in-negożjati għal Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni f'Marzu 2013, iżda dan waqaf b'segwitu għall-kolp ta' stat militari fl-2014. Fil-11 ta' Diċembru 2017, il-Kunsill adotta konkluzjonijiet bil-ħsieb li tiġi segwita politika gradwali ta' involviment mill-ġdid. In-negożjati dwar l-FTA UE-Tajlandja jistgħu jtkomplew ladarba jkun hemm fil-poter gvern ċivili elett b'mod demokratiku. L-UE hija t-tielet l-akbar suq ta' esportazzjoni tat-Tajlandja u t-Tajlandja hija wieħed mis-sħab kummerċjali prinċipali tal-UE fl-ASEAN. Fl-2018, il-kummerċ bilaterali ammonta għal EUR 38 biljun. L-14-il Laqgħa tal-Uffiċjali Għolja UE-Tajlandja saret fi Brussell fis-16 ta' Ottubru 2019 biex jiġu diskussi kwistjonijiet dwar il-kummerċ, il-migrazzjoni, il-kooperazzjoni, it-tibdil fil-klima u d-drittijiet tal-bniedem.

It-Tajlandja hija monarkija kostituzzjonali, iżda l-ġunta militari ilha tmexxi l-pajjiż mit-22 ta' Mejju 2014. Il-militar rażżan l-oppożizzjoni billi impona l-liġi marzjali, filwaqt li kien hemm rapporti ta' abbużi tad-drittijiet tal-bniedem. Ir-Re Bhumibol Adulyadej miet lejn l-aħħar tal-2016. Ir-Re Maha Vajiralongkorn Bodindradebayavarangkun ġie nkurunat f'Mejju 2019, minkejja li kien ilu jirrenja għal sentejn.

[1]ĠU C 390, 18.11.2019, p. 104.

Il-partit favur il-militar rebaħ l-elezzjoni ġenerali fl-24 ta' Marzu 2019, fost allegazzjonijiet ta' manipulazzjoni, informazzjoni ħażina u inkonsistenzi fil-partecipazzjoni tal-votanti. Prayuth Chan-ocha, l-eks mexxej militari tal-2014, inħatar bħala prim ministru f'Ġunju 2019. Chan-ocha kien diġà prim ministru mill-2014 sal-2019 taħt il-Kunsill Nazzjonali għall-Paċi u l-Ordni (NCPO). Minkejja li t-tmexxija tal-ġunta uffiċjalment spiċċat f'Lulju 2019, il-militar għad għandu influwenza fuq il-gvern.

Fi Frar 2017, il-ġunta bdiet taħditiet ta' paċi mar-ribelli fil-provincji tan-naħa t'isfel tal-pajjiż b'maġġoranza Musulmana. Il-Parlament Ewropew għadda riżoluzzjonijiet dwar id-drittijiet tal-bniedem, il-ħaddiema migranti u d-drittijiet tax-xogħol.

H. Il-Kambodja

Ir-relazzjonijiet tal-UE mal-Kambodja jmorru lura għall-Ftehim ta' Kooperazzjoni tal-1977. L-UE hija l-akbar donatur tal-pajjiż, u allokat EUR 410 miljun għall-perjodu 2014-2020, għat-titjib tal-governanza u l-istat tad-dritt u għat-Tribunal Khmer Rouge. Is-snin ta' gwerra ċivili ttrasformaw il-Kambodja f'wieħed mill-aktar stati foqra fix-Xlokk tal-Asja. Wara l-Ftehimiet ta' Paċi ta' Pariġi tal-1991, il-Kambodja, fl-1993, adottat Kostituzzjoni li ħejjiet il-pedamenti għal stat demokratiku liberali b'diversi partiti u b'elezzjonijiet regolari.

Fis-26 ta' Frar 2018, il-Kunsill adotta konkluzjonijiet dwar il-Kambodja fid-dawl tal-iżviluppi politiċi u d-deterjorament kontinwu tad-demokrazija, ir-rispett tad-drittijiet tal-bniedem u l-istat tad-dritt^[2].

Il-Prim Ministru Hun Sen u l-Partit Popolari tal-Kambodja (CPP) tiegħu rebħu l-elezzjoni ġenerali fid-29 ta' Lulju 2018, iżda l-oppożizzjoni sostniet li l-proċess elettorali la kien ħieles u lanqas ġust.

Il-kap tal-oppożizzjoni, Kem Sokha, gie arrestat f'Settembru 2017. Fl-istess xahar, il-Parlament Ewropew adotta riżoluzzjonijiet^[3] fejn appella lill-Gvern tal-Kambodja biex itemm il-prosekuzzjoni politikament motivata tiegħu kontra s-Sur Sokha. Fid-9 ta' Novembru 2019, il-Kambodja neħniet l-arrest domiciljari ta' Kem Sokha. L-UE laqgħet din l-aħbar, minkejja li Sokha għadu taħt is-superviżjoni tal-qorti u huwa pprojbit milli jinvolvi ruħu fi kwalunkwe tip ta' attività politika.

Sam Rainsy, il-President tal-ex partit ewlieni tal-oppożizzjoni – il-Partit tas-Salvataġġ Nazzjonali tal-Kambodja (CNRP) – twaqqaf milli jitla' abbord titjira minn Franza lejn it-Tajlandja fis-7 ta' Novembru 2019 wara li ħabbar l-intenzjoni tiegħu li jerga' lura lejn il-Kambodja. Fl-2015 huwa kien eżilja lil nifsu u f'Novembru 2017 is-CNRP gie xolt wara li l-Partit Popolari Kambodjan (CPP) ipprova jrażżan l-oppożizzjoni kollha.

Minkejja li r-rata ta' tkabbir ekonomiku annwali fl-2018 laħqet 7 %, l-ekonomija tal-Kambodja tiddependi fuq l-għajjuna internazzjonali u fuq l-esportazzjonijiet tal-ħwejjeġ u hija suxxettibbli ħafna għall-kostijiet lavorattivi. Bħala Pajjiż l-Inqas Żviluppat, il-Kambodja tibbenefika mill-iskema Kollox Flief Armi, skont l-iskema Ġeneralizzata ta' Preferenzi (SGP) tal-UE. Madankollu, f'Ġunju 2019 l-UE bagħtet missjoni fil-Kambodja

[2]<http://www.consilium.europa.eu/mt/press/press-releases/2018/02/26/cambodia-council-adopts-conclusions/pdf>

[3][GU C 337, 20.9.2018, p. 99.](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018C0337)

biex tevalwa l-irtirar temporanju potenzjali tal-preferenzi kummerċjali tal-Kambodja bħala reazzjoni għat-tħassib dwar id-drittijiet tal-bniedem u tax-xogħol.

I. Singapore

Fit-13 ta' Frar 2019, l-UE u Singapore rratifikaw tliet ftehimiet ta' "generazzjoni ġdida": il-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni UE-Singapore (EUSPCA), il-Ftehim ta' Kummerċ Ħieles UE-Singapore (EUSFTA) u l-Ftehim ta' Protezzjoni tal-Investment UE-Singapore (EUSIPA). Il-FTA ma' Singapore daħal fis-seħħ fil-21 ta' Novembru 2019. Dawn il-ftehimiet huma mfasla biex jagħtu spinta lill-rabtiet politiċi, ekonomiċi u kummerċjali bejn iż-żewġ partijiet u ser inaqqsu b'mod sinifikanti d-dazji doganali miż-żewġ naħat. L-ostakli tekniċi u mhux tariffarji għall-kummerċ ta' prodotti ser jitneħħew għal firxa kbira ta' setturi.

L-UE hija t-tielet l-aktar sieħeb kummerċjali importanti ta' Singapore. Fl-2018, il-kummerċ bidirezzjonali UE-Singapore fil-merkanzija laħaq EUR 58 biljun. Singapore huwa destinazzjoni ewlenija għall-investment Ewropew fl-Asja, bi stokkijiet ta' IDB ta' EUR 227 biljun fl-2017.

Il-Partit ta' Azzjoni Popolari qiegħed imexxi t-tranzizzjoni qabel l-elezzjonijiet parlamentari li jmiss, skedati għall-2021. L-UE u Singapore jikkooperaw mill-qrib ħafna fl-oqsma tan-negozju, ix-xjenza u t-teknoloġija. Filwaqt li tappoġġja l-ħidma tas-soċjetà ċivili, l-UE kienet inekwivoka fis-sejha għall-abolizzjoni tal-piena tal-mewt.

J. Il-Brunei Darussalam

Is-Sultan tal-Brunei Darussalam, Hassanal Bolkiah, imexxi l-istat, filwaqt li l-Prinċep Billah Bolkiah qiegħed jassumi dejjem aktar responsabbiltajiet. Il-liberalizzazzjoni politika ma teżistix. Il-kodiċi penali ġie riformat fl-2014 biex jinkorpora approċċ ġdid ibbażat fuq ix-Xarija. F'April 2019, ġie stabbilit kodiċi penali ġdid biex jiġu imposti forum godda ta' kastigi li jinkludu l-mewt bit-tħaġġir għas-sess omosesswali u l-adulterju u l-amputazzjoni għas-serq. Wara protesti internazzjonali, il-Brunei estenda l-moratorju fuq il-piena tal-mewt.

L-UE qiegħda ttejjeb b'mod attiv ir-relazzjonijiet tagħha mal-Brunei, iżda għad m'hemmx ftehim qafas. Ir-relazzjonijiet jiġu ġestiti prinċipalment permezz tal-ASEAN. Fl-2017, l-UE kienet it-tmien l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Brunei (il-kummerċ totali fil-merkanzija ammonta għal EUR 362 miljun), bil-kummerċ bejn l-UE u l-Brunei jikkonsisti prinċipalment f'makkinarju, vetturi bil-mutur u sustanzi kimiċi.

K. Il-Laos (ir-Repubblika Demokratika tal-Poplu tal-Laos) (ir-RDP tal-Laos)

Ir-relazzjonijiet UE-Laos huma bbażati fuq il-Ftehim ta' Kooperazzjoni tal-1997. L-UE qiegħda tipprovdi aktar minn EUR 500 miljun għall-perjodu 2016-2020, u qiegħda tappoġġja t-tmien Pjan Nazzjonali ta' Żvilupp Soċjoekonomiku tal-Laos, li jiffoka fuq il-kisba ta' tkabbir ekonomiku għoli bil-mira ġenerali li l-pajjiż joħroġ mill-istatus ta' Pajjiż l-Inqas Żviluppat sal-2020.

Il-Kummissarju għall-Iżvilupp Mimica żar il-Laos f'Settembru 2019 biex isaħħaħ ir-relazzjonijiet u jiddiskuti temi bħal nutrizzjoni, governanza tajba u assistenza kummerċjali.

Il-Laos huwa stat b'partit wieħed. Il-Partit Rivoluzzjonarju tal-Poplu tal-Laos (LPRP), li ilu fil-poter minn tmiem il-gwerra ċivili fl-1975, imexxi l-pajjiż b'id tal-ħadid, u mingħajr ebda oppożizzjoni li tiqafu. Il-Laos qiegħed japprofondixxi r-relazzjonijiet tiegħu maċ-Ċina u l-ASEAN, filwaqt li qiegħed jipprova jattira investiment ikbar. Ir-riformi ekonomiċi wasslu għal tkabbir ekonomiku sostnut (b'rati ta' aktar minn 7 % mill-2014 'l hawn, u ta' 7.3 % għall-2018). Minkejja r-riformi ekonomiċi, il-pajjiż għadu fqir u jiddependi fuq l-għajjnuna internazzjonali. Bħala wieħed mill-Pajjiżi l-Inqas Żviluppati, il-Laos jibbenefika mill-iskema Kollox Flief Armi.

Id-disa' Djalogu Annwali bejn UE-Repubblika Demokratika tal-Poplu tal-Laos dwar id-Drittijiet tal-Bniedem u l-Governanza sar fi Vientiane fis-7 ta' Marzu 2019. L-UE tat importanza partikolari lis-sitwazzjoni tad-drittijiet tal-bniedem. Waqt il-108 Sessjoni tal-Konferenza tal-ILO f'Ġinevra fl-10 ta' Ġunju 2019, l-UE appellat lil-Laos biex jindirizza l-kwistjoni tal-isfruttament sesswali tat-tfal.

L. Il-Malasja

L-UE u l-Malasja kkonkludew in-negozjati dwar Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni fl-2015. Wara seba' ċikli ta' negozjati dwar il-Ftehim ta' Kummerċ Fieles bejn UE-Malasja, in-negozjati ġew sospiżi f'April 2012 fuq it-talba tal-Malasja. L-UE hija t-tielet l-ikbar sieħeb kummerċjali tal-Malasja u wieħed mill-akbar investituri barranin tagħha: fl-2017 l-istokks ta' investiment fil-pajjiż kienu jammontaw għal EUR 24.5 biljun. Il-kummerċ globali fil-merkanzija bejn l-UE u l-Malasja, fl-2018, kien jammonta għal EUR 39.9 biljun. Il-PDG Malasjan mistenni jikber b'4.7 % fl-2019.

Lejn l-aħħar ta' Marzu 2019, il-Kummissjoni Ewropea ħabbret li l-użu taż-żejt tal-palm fil-fjuwil tat-trasport għandu jitneħħa gradwalment abbażi tad-Direttiva dwar l-Energija Rinnovabbli, li tistabilixxi mira ta' bjoenergija sostenibbli ta' 32 %. Kemm l-Indoneżja kif ukoll il-Malasja pprotestaw u pprezentaw ilmenti mal-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ (WTO).

Il-koalizzjoni Barisan Nasional tal-Malasja, li tinkludi l-Organizzazzjoni Nazzjonali Malasjani Uniti (UNMO), ġiet meġhluha għall-ewwel darba fl-elezzjoni ġenerali ta' Mejju 2018. Mahathir Mohamad wassal lill-oppożizzjoni, l-Alleanza tal-Isperanza, għar-rebħha u ssostitwixxa lil Najib Razak bħala prim ministru. Najib Razak ġie arrestat wara l-elezzjonijiet u ser jiġi pproċessat fit-3 ta' Diċembru 2019 dwar seba' akkużi ta' korruzzjoni u ħasil tal-flus.

F'Novembru 2019 il-koalizzjoni Barisan Nasional (BN) rebħet elezzjoni straordinarja għall-kostitwenza parlamentari Tanjung Piai fl-Istat ta' Johor. Din hija r-raba' elezzjoni straordinarja din is-sena li l-koalizzjoni Pakatan Harapan (PH) tilfet.

Il-Parlament Ewropew ikkundanna l-piena tal-mewt, in-nuqqas ta' rispett tad-drittijiet LGBTI u t-trażżin tal-iskuntentizza pubblika, kif ukoll in-nuqqas ta' espressjoni paċifika, inklużi d-dibattiti pubbliċi.

Jorge Soutullo
11/2019

